

FEDERALE DEONTOLOGISCHE COMMISSIE

Advies nr. 2017/1 van 3 mei 2017

1. Op 24 februari 2017 werd bij de Federale Deontologische Commissie (hierna “de Commissie” genoemd) een verzoek om advies ingediend overeenkomstig artikel 4, § 2, eerste lid, van de wet van 6 januari 2014 houdende oprichting van een Federale Deontologische Commissie.

Dat artikel bepaalt het volgende:

“De Commissie heeft als opdracht om algemene adviezen of aanbevelingen te formuleren, behalve in specifieke gevallen die een of meer openbare mandatarissen met name betreffen, op het vlak van deontologie, ethiek en belangenconflicten, op eigen initiatief of op basis van een verzoek ondertekend door minstens een derde van de leden van de Senaat of op basis van een verzoek ondertekend door minstens vijftig leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers.”.

2. Het verzoek om advies heeft betrekking op deze twee vragen:

“1. De positie van voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers verleent hem qua vergoeding én qua protocollair prestige een bijzonder gezag. Dient niet te worden gesteld dat hij de onafhankelijkheid van zijn ambt moet waarborgen door de uitoefening te weigeren van eender welke, al dan niet bezoldigde functie die hem in een situatie zou kunnen brengen waarbij een belangenconflict kan ontstaan, of die hem althans de mogelijkheid zou ontnemen het algemeen belang te doen primeren op particuliere belangen?

2. Het is mogelijk dat de Commissie bepaalde ambten niet onverenigbaar acht met het ambt van voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers. Meent de Commissie in dat geval aanbevelingen te moeten formuleren over de aard en het bedrag van de vergoeding, onder welke vorm ook, die aanvaardbaar zou zijn om een cumulatie van inkomsten te voorkomen die niet zou kunnen worden verantwoord op grond van de uitermate voordelige geldelijke positie die gepaard gaat met het ambt van voorzitter?”.

3. Overeenkomstig artikel 8, vijfde lid, van het huishoudelijk reglement van 8 september 2016 van de Commissie, brengt deze advies uit binnen zestig dagen nadat het verzoek om advies werd ingediend. Aangezien de termijnen worden geschorst tijdens recesperiodes van de Kamer van volksvertegenwoordigers (artikel 11, eerste lid, van het huishoudelijk reglement van de Commissie), moet het advies van de Commissie uiterlijk op 19 mei 2017 worden uitgebracht.

Ontvankelijkheid van het verzoek

4. De Commissie geeft aan dat het verzoek om advies is ondertekend door het vereiste aantal van vijftig leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers en dat de wettelijke voorwaarden zijn vervuld.

5. De bevoegdheid ter zake van de Commissie vloeit in dit geval voort uit artikel 4, § 2, eerste lid, van de wet van 6 januari 2014 houdende oprichting van een Federale Deontologische Commissie, die op 10 april 2014 in werking is getreden. De Commissie is derhalve bevoegd om een advies te formuleren op grond van de op 19 december 2013 aangenomen en als bijlage bij het Reglement van de Kamer gevoegde Deontologische code van de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers, van de vigerende relevante wetgeving, alsook van de algemene deontologische beginselen (zie Advies nr. 2016/1 van 14 december 2016 van de Commissie, § 9).

6. De vraag gaat over de voorzitter van de Kamer. Ofschoon deze niet “met name” genoemd wordt, is dat uiteraard een voor iedereen identificeerbaar “openbaar mandataris”. De Commissie is niet bevoegd om zich uit te spreken over een specifieke kwestie aangaande deontologie, ethiek of belangenconflicten die hem persoonlijk betreft (artikel 4, § 2, eerste lid, van de wet van 6 januari 2014).

7. De Commissie merkt op dat het haar voorgelegde verzoek gaat over een principiële kwestie met betrekking tot het Kamervoorzittersambt als dusdanig, en niet over een specifieke aangelegenheid die de huidige voorzitter zou betreffen. Dit advies valt onder de kwalificatie “adviezen en aanbevelingen van algemene aard” zoals bedoeld in art 163*bis* van het Reglement van de Kamer.

Dat artikel luidt als volgt:

“Ieder Kamerlid verbindt zich ertoe de bij dit Reglement gevoegde deontologische code van de leden van de Kamer van vertegenwoordigers in acht te nemen.

Over de inachtneming van deze Code door de Kamerleden kan de Federale Deontologische Commissie vertrouwelijke individuele adviezen uitbrengen, alsook adviezen en aanbevelingen van algemene aard.”¹.

8. Dientengevolge meent de Commissie dat het verzoek ontvankelijk is.

¹ Artikel 74 van het Reglement van de Senaat bevat een gelijkaardige bepaling:

“Ieder lid van de Senaat verbindt zich ertoe de bij dit reglement gevoegde deontologische code na te leven. De Federale Deontologische Commissie brengt vertrouwelijke individuele adviezen uit en stelt adviezen en aanbevelingen van algemene aard op over de inachtneming van die code.”.

Ten gronde

1. Huidige juridische toestand

9. De wet van 6 augustus 1931 – het laatst gewijzigd op 11 juni 2014 – houdende vaststelling van de onverenigbaarheden en ontzeggingen betreffende de ministers, gewezen ministers en ministers van staat, alsmede de leden en gewezen leden van de wetgevende kamers stelt geen specifieke onverenigbaarheden voor de voorzitter van een wetgevende Kamer; zij is van toepassing op alle leden zonder onderscheid. Artikel 1 bepaalt een aantal onverenigbaarheden tussen het lidmaatschap van de Kamer en sommige publieke ambten, alsook enkele beperkingen aan het optreden als advocaat.

10. Voorts dienen de Kamerleden zich te houden aan het Reglement van de Kamer en de Deontologische code van de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers van 19 december 2013; in deze teksten wordt geen, voor de hier behandelde aangelegenheid nuttig, verschil gemaakt tussen de voorzitter van de Kamer en de Kamerleden. Tot hiertoe heeft dus noch de wetgever, noch de Kamer zelf het nodig geacht het ambt van voorzitter aan specifieke cumulatiebeperkingen of verbodsbepalingen te onderwerpen.

11. Artikel 5, § 1, eerste lid, van de Deontologische code van de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers bepaalt het volgende: “De leden van de Kamer voorkomen elke vorm van belangenconflict”. Aangezien de vraag om advies uitdrukkelijk betrekking heeft op het aanvaarden van “eender welke, al dan niet bezoldigde functie die hem in een situatie zou kunnen brengen waarbij een belangenconflict kan ontstaan”, meent de Commissie dat het aangehaalde artikel alle Kamerleden, en dus tevens in dezelfde – zelfs in nog hogere – mate de Kamervoorzitter, tot omzichtigheid moet aanzetten bij het aanvaarden van nevenfuncties.

12. De Commissie vraagt zich af of, ten aanzien van de huidige situatie, een bijkomende garantie op het voorkomen van inhoudelijke belangenconflicten erin zou kunnen bestaan de aangifteplicht, die ten aanzien van nevenfuncties geldt, te versterken door een principieel verbod op nevenfuncties in te stellen voor alle Kamerleden of, specifiek, voor de voorzitter. De Kamer zou daarbij, indien zij het wenst, het advies van de Commissie kunnen vragen.

2. Beginselen die ten aanzien van nevenfuncties zouden moeten gelden en omstandigheden die daaromtrent relevant kunnen zijn

13. Voor alle leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers, en *a fortiori* voor de Kamervoorzitter, kunnen nevenfuncties om verschillende redenen problematisch zijn ten aanzien van de uitoefening van het hoofdmandaat.

A. De belangenconflicten

14. Een nevenfunctie kan leiden tot (het risico op) belangenconflicten. Zodra meerdere onderscheiden belangen naast elkaar bestaan, kan een belangenvermenging immers uitmonden in een situatie waarin sprake is van een belangenconflict. Aangezien het in dit geval leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers betreft, kan een conflict ontstaan tussen een privaat belang en een algemeen belang. Bij een belangenconflict wordt afbreuk gedaan aan de onafhankelijkheid, de onpartijdigheid en de loyauteit, of bestaat althans het risico daartoe.

15. Het door de Commissie uitgewerkte ontwerp van deontologische code, dat is opgenomen in het wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 6 januari 2014 houdende oprichting van een Federale Deontologische Commissie om er de Deontologische Code voor de openbare mandatarissen in te voegen (DOC 54 2098/1), bevat de volgende bepalingen:

“4.4. Een belangenconflict doet zich voor als een openbaar mandataris een privaat of persoonlijk belang heeft dat van dien aard is dat het de onpartijdige en objectieve uitvoering van zijn officiële functies kan beïnvloeden. De openbare mandataris dient bij zijn tussenkomsten waarbij hij een belangenconflict heeft, dit steeds vooraf mee te delen en zich nadien eventueel van verder handelen te onthouden.

4.5. Private of persoonlijke belangen hebben onder meer betrekking op elk reëel of potentieel voordeel voor de openbare mandatarissen zelf, hun gezinsleden, familieleden of huisgenoten. Er moet bijzondere aandacht worden geschonken aan de voordelen die de echtgenoot of de partner alsook hun kinderen zouden kunnen genieten.”

16. Met betrekking tot een persoonlijk belang voegen andere teksten daar nog aan toe dat dat belang van dien aard kan zijn dat het de uitoefening van een ambt kan beïnvloeden of dat het *ernaar uitziet* dat het van invloed is². De schijn is immers bepalend bij de beoordeling van een belangenconflict, dat ook latent kan zijn.

17. Naar luid van artikel 5, § 1, eerste lid, van de deontologische code voor de leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, is van “een belangenconflict (...) sprake wanneer een lid van de Kamer een persoonlijk belang heeft dat een ongewenste invloed kan hebben op de wijze waarop hij zijn taken als lid uitoefent.”. Artikel 5, § 2, legt in dat geval het Kamerlid op melding van het strijdige belang te maken voordat hij over het onderwerp schriftelijk of mondeling intervenueert, of erover stemt.

² Aanbeveling nr. R(2000) 10 van het Comité van ministers van de Raad van Europa aan de verdragsstaten van 11 mei 2000 betreffende de gedragscode voor openbare mandatarissen; artikel 2 van de Franse wet nr. 2013-907 van 11 oktober 2013 *sur la transparence de la vie publique*.

18. Hier is de Commissie van mening dat deze bepaling wellicht niet volstaat ten opzichte van de Kamervoorzitter, die belast is met de organisatie van de parlementaire werkzaamheden en met het leiden van de debatten. Als men een en ander objectief bekijkt evenwel zonder in dat verband intenties toe te dichten, kan immers worden gesteld dat de Kamervoorzitter – die slechts uitzonderlijk persoonlijk deelneemt aan het debat -, op grond van zijn institutionele positie, op een veeleer indirecte manier invloed kan uitoefenen op het verloop van de parlementaire procedure, bijvoorbeeld door die te bespoedigen of te vertragen, bij het bepalen van de sprekerslijst, het vaststellen van de volgorde waarin de amendementen worden besproken, het bepalen van de nadere stemmingsregels, het beoordelen van de ontvankelijkheid van de instrumenten van parlementair toezicht enzovoort.

19. Bij de beoordeling van de situatie van de Kamervoorzitter speelt, naast de reële beïnvloedingsmogelijkheid, ook de beeldvorming een rol. Indien de Voorzitter een strijdig belang heeft gesignaleerd - of sterker nog, indien er hem door anderen op gewezen is - en hij toch het debat blijft leiden, zal onvermijdelijk een verdenking op zijn optreden rusten, en dreigt daarmee de hele procedure voor de Kamer onder verdenking komen te staan.

20. Het verdient daarom aanbeveling dat de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers die een hem aanbelangend belangenconflict signaleert, zich in zijn functie van voorzitter laat vervangen bij elke fase van de behandeling van het onderwerp. De Commissie meent dat belangenconflicten zouden kunnen worden voorkomen door een voorafgaand verlov voor nevenactiviteiten toe te kennen (*zie infra*, 4. Conclusies, § 45).

21. Een occasioneel belangenconflict verschilt van een structureel belangenconflict. Indien het gaat om een nevenfunctie die een meer dan occasioneel risico op belangenconflict inhoudt, zouden alle Kamerleden die functie moeten weigeren of eruit ontslag moeten nemen. Dit volgt naar het oordeel van de Commissie uit de eerste regel van artikel 5 van de Deontologische code van de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers, op grond waarvan “De leden van de Kamer (...) elke vorm van belangenconflict [voorkomen]” (§ 1). Indien daarover twijfel zou bestaan, zou het artikel in die zin aangepast moeten worden. De Commissie meent immers dat het voorkomen van belangenconflicten – wat veronderstelt dat men zich zowel individueel als maatschappelijk daarvan bewust wordt – inhoudt dat een gedragscode wordt aangenomen. Op termijn moet een cultuur tot voorkoming van belangenconflicten worden ingebed in de uitoefening van de parlementaire ambten.

B. De beschikbaarheid

22. De nevenfunctie kan, qua tijdsbesteding, een ongunstige weerslag hebben op de beschikbaarheid voor het hoofdmandaat. Die weerslag kan direct of indirect zijn. Met directe invloed wordt dan bedoeld dat de uitoefening van de nevenfunctie geregeld zou samenvallen met verplichtingen die aan het hoofdambt verbonden zijn. Met indirecte invloed worden bedoeld de vele andere aspecten van het parlementaire of in het verlengde daarvan liggende werk dat de voorzitter verricht.

23. Met betrekking tot de Kamervoorzitter gaat het om het voorzitten van de plenaire vergaderingen, van het Bureau of het opnemen van andere verantwoordelijkheden die verband houden met de kern van de voorzittersfunctie. Wetende dat de Kamervoorzitter ook een actief politicus is, is hij ook voor allerlei normale aspecten van het politieke leven beschikbaar; hij staat niet buiten de partijen (ook al moet hij er in de leiding van de debatten en de organisatie van de werkzaamheden boven staan) noch buiten het politieke strijdtoneel. De juridische omschrijving van zijn staatsfunctie is dan ook slechts een zeer gedeeltelijke beschrijving van zijn rechtmatige activiteiten als politicus.

24. In die context past het niet dat de parlementsleden en *a fortiori* de voorzitter een nevenfunctie zouden aannemen die hen meer dan occasioneel in de onmogelijkheid zou stellen deze verplichtingen te vervullen. Het is daarbij van geen belang of het een betaalde dan wel een niet-betaalde nevenactiviteit betreft.

C. De machtsconcentratie

25. Een belangrijke reden om het cumuleren van functies tegen te gaan, is dat deze de concentratie van beslissingsmacht, informatie en/of invloed versterkt. Dit geldt vanzelfsprekend méér voor publieke dan voor private functies, maar toch is dat ook voor private functies in dit opzicht niet altijd zonder belang. Macht kan niet alleen in de openbare sector, maar ook op privaat vlak worden gecumuleerd.

D. De financiële aspecten

26. Alle parlementsleden worden vergoed en genieten bepaalde materiële voordelen die in principe begrepen moeten worden als vergoeding voor een voltijdse beschikbaarheid voor het vervullen van de functie, in haar volle breedte. De vraag rijst dan ook in welke mate betaalde nevenfuncties met die opdracht verenigbaar zijn; ter zake moet er rekening mee worden gehouden dat het mandaat van parlements lid, door de aard ervan, een tijdelijk mandaat is.

27. Deze vraag is ten aanzien van de Kamervoorzitter niet wezenlijk anders dan voor de andere parlementsleden. Maar omdat de voorzitter door de andere parlementsleden met bijzondere taken en een bijzondere verantwoordelijkheid belast is, waarvoor hij extra vergoedingen ontvangt en specifieke voordelen geniet, heeft de Kamer als geheel ook het recht – indien zij dat nodig acht – beperkingen te stellen aan zijn extraparlamentaire activiteit en/of aan vergoedingen daarvoor.

28. Vanzelfsprekend mag, overeenkomstig artikel 6 van de Deontologische code van de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers, geen betaling onder enige vorm worden aanvaard voor activiteiten die deel uitmaken van de normale werkzaamheden eigen aan het Kamerlidmaatschap of -voorzitterschap. Voor de andere activiteiten geldt tot dusver geen andere financiële beperking dan die van artikel 1^{quinquies} van de wet van 6 augustus 1931 houdende vaststelling van de onverenigbaarheden en ontzeggingen betreffende de ministers, gewezen ministers en ministers van staat, alsmede de leden en gewezen leden van de wetgevende kamers, gewijzigd op 11 juni 2014.

29. De Commissie is er, om ethische redenen, voor gewonnen dat politieke mandatarissen maat houden bij het nastreven van extra geldelijke voordelen; dat geldt zeker voor de inkomsten uit de publieke mandaten.

30. Wat de bijkomende functies betreft, is de Commissie algemeen van oordeel dat transparantie belangrijk is. Ter zake is volledige openbaarmaking vereist van alle publieke en privéfuncties die men bij het aantreden uitoefent of die men later aanvaardt (eventueel met voorafgaand verlot). Deze openbaarheid moet een beknopte, maar correcte omschrijving van de functie omvatten.

31. Wat inzonderheid de vergoedingen betreft, moet transparantie uitvoering krijgen via de aanmelding (vooraf) van de afgesproken of geraamde vergoeding en (nadien) van de reëel uitbetaalde bezoldigingen of andere vergoedingen. Deze transparantie omvat ook de uitbetaalde kostenvergoedingen, vooral indien deze een forfaitair element bevatten, en niet louter de vergoeding van bewezen uitgaven, direct voortvloeiend uit de nevenfunctie.

32. Tenslotte moet vanzelfsprekend het recht van derden op bescherming van hun privéleven in acht worden genomen, zonder de voor de integriteit en geloofwaardigheid van het parlementair ambt nodige transparantie te hinderen. In dat verband kan worden gedacht aan het anonimiseren van bepaalde gegevens minstens ten aanzien van het publiek.

3. Vergelijking met andere parlementaire lichamen in andere landen

33. In heel wat landen (op zijn minst in Duitsland en Frankrijk; dat laatstgenoemde land heeft zelfs een extern toezichtsorgaan ingesteld bij de wet nr. 2013-907 van 11 oktober 2013 *sur la transparence de la vie publique*, de *Haute Autorité pour la transparence de la vie publique*) gelden aanzienlijk strengere eisen ten aanzien van de nevenfuncties en -verdiensten van parlementsleden dan bij ons. Recent heeft men bijvoorbeeld kunnen merken dat gegevens uit de vermogens- en inkomensaangiften van parlements- (en regerings)leden in Frankrijk een belangrijke rol hebben gespeeld in het publieke debat over de geschiktheid van kandidaten voor het presidentschap van de Republiek: de *Haute Autorité pour la transparence de la vie publique* heeft die immers gewoon gepubliceerd.

34. Ook in Spanje is de juridische regeling inzake de parlementaire onverenigbaarheden strenger opgevat: het parlementair mandaat is onderworpen aan de *dedicacion absoluta* en sluit derhalve elke andere beroepsactiviteit uit. In de autonome regio Catalonië heeft het Parlement op 28 juli 2016 een gedragscode voor zijn leden aangenomen³, die een zeer brede opgaveplicht oplegt inzake alle economische belangen van het parlements lid (en die teruggaat tot drie jaar voor zijn aantreden); die verklaring moet steeds bij de tijd worden gehouden en wordt op de website van het parlement gepubliceerd (art 19). Die “economische belangen” zijn zeer breed opgevat en houden onder meer in: “nauwkeurige en gedetailleerde informatie over” elke beroepsactiviteit, elk (al dan niet bezoldigd)

³ *Código de conducta de los miembros del Parlamento de Cataluña*, *Boletín Oficial del Estado*, nr. 249, 14 oktober 2016, Sec. I., blz. 72560.

lidmaatschap van een raad van bestuur (dan wel doorslaggevend belang als aandeelhouder) van vennootschappen, ngo's, verenigingen en alle andere "entiteiten met rechtspersoonlijkheid", alle occasionele inkomsten, auteursrechten inbegrepen, en voorts alle *consultancy*-functies, voor zover die samen meer dan 5 000 euro op jaarbasis opleveren (artikel 17). Ze hebben ook een vrij uitgewerkt systeem van toezicht en sancties.

35. Ofschoon vaak een belangrijke rol wordt toegewezen aan de voorzitter van het parlement in de controle van de leden met betrekking tot de transparantieverplichting en het vermijden van belangenverstrengeling, vond de Commissie geen voorbeelden in omliggende landen van een beperkend of controlerend statuut dat uitsluitend ten aanzien van de voorzitter zou gelden⁴.

36. De Commissie wijst ook op het advies van de GRECO (Groep van Staten tegen Corruptie binnen de Raad van Europa), waarin onder meer een uitbreiding van de openbaarheid van vermogens en inkomsten wordt bepleit en waarin trouwens nog andere suggesties worden gedaan, ook ten aanzien van parlementsleden, die evenwel buiten het raam van dit advies vallen⁵. Daarin worden evenmin bijzondere richtsnoeren geformuleerd ten aanzien van de voorzitters van parlementaire assemblees.

4. Conclusies

37. Alle parlementsleden moeten de vereisten inzake onafhankelijkheid, onpartijdigheid en beschikbaarheid in acht nemen zolang zij hun mandaat vervullen. De burgers moeten zich er zelf van kunnen vergewissen en moeten derhalve ook over de garantie beschikken dat die verplichtingen in acht worden genomen. Het ligt in de bedoeling aldus bij te dragen tot de rechtschapenheid en de integriteit van de parlementsleden, wier optreden en beslissingen uitsluitend het algemeen belang moeten dienen, en op die manier het vertrouwen van de burger in de instellingen, dat ten grondslag ligt aan de representatieve democratie, te waarborgen.

38. Het komt uiteraard de Kamer toe te beslissen welke mate van vrijheidsbeperking in de uitoefening van nevenactiviteiten en welke mate van transparantie zij aan haar voorzitter wil opleggen, alsook in welke mate deze eveneens gelden voor andere bijzondere Kamerfuncties of voor alle Kamerleden.

39. In antwoord op de twee haar gestelde vragen inzake de status van de Kamervoorzitter formuleert de Commissie de navolgende aanbevelingen.

⁴ Zie de databank PARLINE van de Interparlementaire Unie (IPU), die betrekking heeft op 54 assemblees in 48 Europese landen (<http://ipu.org/parline-e/parlinesearch.asp>).

⁵ Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO), *Overeenstemmingsrapport – België, Vierde evaluatiecyclus, Preventie van corruptie van parlementairen, rechters en magistraten*, door GRECO aangenomen tijdens de 73ste plenaire vergadering (17-21 oktober 2016), GRECO RC4(2016)9, Straatsburg, Raad van Europa, 11 januari 2017. De GRECO merkt op dat talrijke aanbevelingen niet ten uitvoer werden gelegd voor België, met name de aanbeveling om de Federale Deontologische Commissie te machtigen ambtshalve op te treden in individuele gevallen (§§ 19, 21 en 22).

40. *Breid de huidige transparantieplichting uit tot alle nevenactiviteiten en belangen die redelijkerwijs als relevant kunnen worden beschouwd*⁶, alsook tot alle financiële en andere voordelen die daaraan verbonden zijn. Deze maatregel kan worden uitgevoerd zowel door een voorafgaande aangifte als door een jaarlijks bekend te maken afrekening van de verworven inkomsten. Niettemin kan een uitzondering worden gemaakt voor bedragen beneden een (vrij lage) drempel. De Commissie verwijst tevens naar het evaluatieverslag inzake België aangenomen door GRECO op 28 maart 2014, waarin met name wordt aanbevolen de openbaarheid van de vermogens- en de inkomensaangiften te verruimen⁷.

41. Met “belangen die redelijkerwijs als relevant kunnen worden beschouwd” zijn niet alleen directe financiële belangen bedoeld. Er kan bijvoorbeeld worden gedacht aan (a) eerdere functies, waarbij het van weinig betekenis is of men daaruit inkomsten genoot, omdat het van belang kan zijn dat voor de buitenwereld bekend is welke beroepsmatige achtergrond een parlements lid heeft, zodat kritisch gevolgd kan worden of hij zich niet gedraagt als belangenbehartiger van een beroepsgroep, (b) aan een terugkeergarantie of andere bijzondere regelingen die werkzaamheden na de beëindiging van het Kamerlidmaatschap betreffen, of nog (c) aan een aanzienlijk belang in een vennootschap.

42. Als een willekeurige - maar alerte – waarnemer redelijkerwijs zou kunnen denken dat een bepaalde private omstandigheid (als, bij voorbeeld, belangen van echtgenoten, levenspartners, gezinsleden, enzovoort) van een parlements lid van invloed is op diens stellingname in een publiek vraagstuk, is het raadzaam die omstandigheid bekend te maken.

43. Om elke vermenging van werk en privébelangen te voorkomen, moet men ervoor zorgen dat ook de activiteiten (en hun opbrengsten) van de politici en van hun gezinsleden (echtgenoot, partner enzovoort) strikt uit elkaar worden gehouden en dat de betalingen niet op rekening van een gezinslid worden gedaan. De Commissie is overigens van mening dat een parlementair mandaat per definitie door een natuurlijk persoon, en niet door een rechtspersoon, moet worden uitgeoefend en dat alle daaraan verbonden vergoedingen dienen te worden uitbetaald aan de betrokkene zelf, op een hem persoonlijk toebehorende rekening.

44. Het spreekt ook voor zich dat overeenkomsten met derden geen geheimhoudingsclausules mogen inhouden die betrekking zouden hebben op de contractuele relatie zelf of op de eraan verbonden inkomsten.

⁶ Deze formulering is vervat in het “Overzicht van integriteitsregels voor de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal”, dat deze assemblee heeft opgesteld in 2014-2015. Zie: www.tweedekamer.nl/sites/default/files/atoms/files/integriteitsregels_voor_kamerleden.pdf.

⁷ Groep van Staten tegen corruptie (GRECO), *Evaluatieverslag – België, Vierde evaluatiecyclus, Preventie van corruptie van parlementairen, rechters en magistraten*, door GRECO aangenomen tijdens de 63ste plenaire vergadering (24-28 maart 2014,)GRECO Eval IV Rep (2013) 8F, Straatsburg, Raad van Europa, 28 augustus 2014, § 47.

45. (2) *Voorzie in een regeling van voorafgaand verlof* inzake nevenfuncties; deze kunnen alleen worden toegestaan in uitzonderlijke, wettelijk strikt omschreven uitzonderingen. Het ligt in de bedoeling belangenvermenging te voorkomen in de mate van het mogelijke. Met “nevenfuncties” worden zowel bezoldigde als onbezoldigde, binnen- als buitenlandse activiteiten bedoeld en ongeacht de status waarin ze worden uitgeoefend (als loontrekkende, zelfstandige, ambtenaar dan wel als occasionele medewerker). Deze maatregel is niet van toepassing op de mandaten van provincie-, gemeente- of OCMW-raadslid.

46. Wat de financiële beperking op vergunde nevenfuncties betreft, is de Commissie voorstander van een verruiming van het systeem, dat in artikel 1*quinquies* van de wet van 6 augustus 1931 (ten aanzien van publieke functies) is omschreven: (in totaal) mag de bezoldiging “de helft van het bedrag van de parlementaire vergoeding niet overschrijden”.

47. (3) *Zorg ervoor dat dit alles publiek consulteerbaar is*, met dien verstande dat de *privacybelangen* van derden onder voorwaarden van die publieke bekendmaking uitgezonderd kunnen worden. Zo kan worden overwogen de gegevens te anonimiseren wanneer deze maatregel redelijkerwijs verantwoord is door een privacybelang, en zonder dat dit de controle op de uitoefening van het openbaar mandaat substantieel beperkt.

48. Met het oog op de effectiviteit zouden al deze regels ten slotte moeten worden geformaliseerd en opgenomen in het Reglement van de Kamer en, in voorkomend geval, gepaard moeten gaan met passende sancties. Dit is een kwestie die het Parlement moet bespreken.

49. In het raam van haar spontane adviesbevoegdheid, als bedoeld in artikel 4, § 2, eerste lid, van de wet van 6 januari 2014, beveelt de Commissie aan de in dit advies naar voren geschoven maatregelen te verruimen tot alle volksvertegenwoordigers.

50. De samenleving is thans veeleisender geworden inzake de transparantie en de integriteit van het openbare leven. Transparantie is geen dictatuur, maar stelt de burger louter in staat zijn rechtmatige recht te doen gelden om rekenschap te eisen. Integriteit is de basisvereiste van al wie wordt geacht het openbaar belang te dienen. Samen vormen transparantie en integriteit essentiële elementen “van het vertrouwenspact tussen de vertegenwoordigers en de vertegenwoordigden”⁸ die moeten worden ingebed in de parlementaire cultuur. Veel internationale teksten en diverse private en publieke initiatieven beogen de ethische waarden in het openbare leven uit te dragen. De Federale Deontologische Commissie werd door de wetgever opgericht vanuit de wens om daaraan bij te dragen.

⁸ *Les progrès de la déontologie à l'Assemblée nationale, Rapport public annuel sur la mise en oeuvre du Code de déontologie remis au Président et au Bureau de l'Assemblée nationale par Ferdinand Mélin-Soucramanien, deontoloog van de l'Assemblée nationale, met toepassing van artikel 80-3 van het Règlement, Parijs, Assemblée nationale, 17 juni 2015, blz. 8.*